

Vastaus kirjalliseen kysymykseen amfetamiinin, metamfetamiinin ja ekstaasin käytöstä ja metamfetamiinin käytön jyrkästä kasvusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Päivi Räsänen /kd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 648/2016 vp:

Mitä syitä hallitus näkee huumetilanteen näin nopeaan huononemiseen, mitä hallitus aikoo tehdä asian suhteen, ovatko tullin, poliisin ja rajavartioston resurssit hallituksen mielestä riittävällä tasolla, saako ennaltaehkäisy riittävästi resursseja ja toimivatko huumeiden käyttäjien tavoittaminen, hoitoonohjaus, hoito ja jälkihoito hallituksen mielestä riittävän hyvin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Huumetilanteen seuraaminen on Suomessa ja Euroopassa vakiintunutta, ja se mahdollistaa uusien käyttötapojen ja päihdeaineiden havaitsemisen sekä nopean tiedottamisen viranomaisten, järjestöjen ja palveluntuottajien välillä. Huumausainetilannetta seurataan usean indikaattorin avulla, jotta yksittäisten tietojen antamaa kuvaa voidaan tarkentaa ja saada kokonaiskuva huumausainetilanteesta.

THL:n toteuttamat jätevesianalyysit ovat uusi seurannan muoto, joka on antanut uudenlaisia mahdollisuuksia huumetilanteen ajantasaiseen seurantaan. Heti kun ensimmäiset indikaatiot metamfetamiinin käytöstä saatiin, tilanteesta tiedotettiin sekä viranomaistahoja, järjestötoimijoita ja palvelujentuottajia. Ei voi vielä tietää, onko metamfetamiini tullut jäädäkseen laajempaa käyttöön vai onko kyseessä samanlainen ohimenevä buumi kuin heroiinin käyttö oli vuosituhatien vaihteissa. Tilannetta seurataan jatkuvasti.

Perinteisesti Suomessa on stimulantteista käytetty amfetamiinia, jonka käyttö on ollut korkeammalla kuin monissa muissa maissa. Metamfetamiinia taas ei ole käytetty Suomessa juuri ollenkaan. Koska metamfetamiinin käytön lähtötaso on ollut matala, prosentuaalisesti minkä kokoinen kasvu tahansa näyttää tilastoissa suurelta. Amfetamiinin käytön korvautuminen osin metamfetamiinilla vuoden 2016 aikana on kuitenkin tosiasia ja ilmiönä huolestuttava. Käyttäjät eivät välttämättä tiedosta käyttävänsä amfetamiinin sijasta metamfetamiinia.

Jätevesitutkimuksen perusteella viimeisen noin viiden vuoden ajan stimulanttihuumeiden (amfetamiini, metamfetamiini, MDMA, kokaiini) käyttö on kasvanut Suomessa väestötasolla. Kasvu näkyy selkeästi myös kasvaneissa huumetakavarikoiden määrissä ja huume- tai lääkejuopumuksesta epäilyillä kuljettajilla. Muiden stimulanttien kuin metamfetamiinin kohdalla kasvu on tapahtunut useamman viime vuoden aikana ja metamfetamiinin osalta kasvu on tapahtunut vuoden 2016 aikana. Kokaiinin käyttö on kasvusta huolimatta hyvin alhaisella

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 648/2016 vp

tasolla. Stimulanttipäihhteiden käytön kasvu ei ainakaan vielä näy myrkytyskuolemissa, mutta on huomioitava, että huumausainekuolematilastot tulevat jäljessä.

Syitä juuri metamfetamiinin käytön kasvuun voi olla useita. Euroopassa metamfetamiini ei ole ollut suosituin stimulantti, mutta sen käyttö on ollut suosittua, erityisesti Tsekin tasavallassa ja Norjassa. Kreikassa sen käyttö lisääntyi erityisesti talouskriisin myötä huono-osaisimpien käyttäjien keskuudessa. Eri huumausaineiden suosioon vaikuttavat myös eri syyt. Keskimäärin huumeiden käyttäjien määrä kasvaa, koska vanhat käyttäjät jatkavat käyttöönsä uusien käyttäjien aloittaessa. Vaihtelua tapahtuu käyttötapojen ja käytettävien aineiden välillä.

Huumeilanteeseen vaikuttaa myös tietoverkkojen välityksellä tapahtuva huumekauppa. Internetin kautta tapahtuvaan huumekauppaan pyritään puuttumaan toimintaa kehittämällä. Esimerkiksi peitetoiminta ja valeostot ovat mahdollisia myös tietoverkossa.

Poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos ovat kohdentaneet resursseja ns. PTR -yhteistyöllä, jota kehitetään jatkuvasti. Yhteistyötä on tehty jo vuosikymmenet, mutta viime vuosina yhteistyö on laajennut myös rikostiedusteluun. PTR -toiminnan avulla poliisi-, tulli- ja rajavirtioviranomaiset puuttuvat sekä tavanomaiseen että myös vakavaan huumausainerikollisuuteen. Päivittäistoiminnassa huumausainerikollisuuden seuranta kolmen viranomaisen välillä on tiivistä ja PTR -toiminto koordinoi vakavaan huumausainerikollisuuteen puuttumista. PTR -yhteistyö edistää viranomaisyhteistyötä siten, että resursseja voidaan kohdentaa paremmin. PTR- toiminnan rikostiedustelu- ja analyysitoiminnon organisointia uudistettiin vuoden 2014 alusta lähtien. Erityisesti paikallisten rikostorjuntaviranomaisten mahdollisuutta osallistua PTR -rikostorjuntaan lisättiin uudelleenorganisoinnin avulla. Uudesta toiminnasta saatu palaute on ollut pääosin myönteistä.

Ehkäisevän päihdetyön menetelmät ja tietopohja ovat kehittyneet merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana, mikä on tärkeää vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön tekemiseksi. Vanhan raittiustyölain korvannut laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) tuli voimaan 1.12.2015. Alkoholin, tupakan ja huumeiden käytön ehkäisyn lisäksi lain toimialaan on lisätty myös rahapelihaittojen ehkäisy. Lain toimeenpanon tueksi THL yhdessä aluehallintovirastojen ja kuntien kanssa toteuttaa ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaa. Kouluissa ja oppilas- ja opiskeluhuollossa tehdään ehkäisevän päihdetyön kehittämistyötä. Oppilas- ja opiskeluhuollon määräykset sisältävät myös ehkäisevän päihdetyön. Nuorisoalan ehkäisevää päihdetyötä koordinoi ja kehittää nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus Preventiimi. Ehkäisevä päihdetyö on myös osa etsivää nuorisotyötä (vajaat 300 työpäriä eri puolella Suomea) ja nuorten työpajatoimintaa.

Päihhteiden käytön ehkäisyhankkeisiin myönnetään mm. terveyden edistämisen määrärahoja. Järjestöjen päihdehankkeiden rahoituksesta vastaa RAY, joka on muutenkin tärkeä ehkäisevän ja korjaavan huumeityön tukija. RAY:n avustustoimintojen siirtyminen sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen vuoden 2017 alusta parantaa mahdollisuuksia rahoituksen strategiseen kohdentamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on myös erillinen määräraha, jolla tuetaan paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia ennaltaehkäisevän päihdetyön hankkeita.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 648/2016 vp

Päihdehuoltoa on pyritty jatkuvasti kehittämään siten, että niiden piirissä pystytään riittävästi hoitamaan päihteiden ongelmakäyttäjiä sekä tarvittaessa ohjaamaan avun ja tuen tarpeessa oleva henkilö erityisesti päihdehuoltoon tarkoitettujen palvelujen piiriin. Huumeongelman hoidosta on olemassa kansallinen hoitosuositus, jonka päivitystyö on alkanut. Uuteen sosiaalihuoltolakiin (2 §) ja terveydenhuoltolakiin (8a §) on täsmennetty, että päihdeongelmien hoitoon pääsyssä on noudatettava terveydenhuollon lainsäädäntöä ja sen osana myös hoitotakuuta. Terveydenhuoltoon kuuluvaa ja siten terveydenhuollon lainsäädännön alaista toimintaa ovat esimerkiksi katkaisuhuolto, päihdeongelmien hoidon aloitus ja toteutus sekä lääkinnällinen kuntoutus. Hallitusohjelmassa on sitouduttu päihdekuntoutuksen vaikuttavuuden tehostamiseen, jonka vuoksi on aloitettu mm. päihdehuoltolain uudistamisen valmistelu.

Sote-uudistus parantaa hoitoketjuja, hoidon toimivuutta ja palveluintegraatiota, joka on olennaista erityisesti vaikeimmassa asemassa oleville huumeidenkäyttäjille tarjottavalle tuelle.

Huumetilanteen seurannassa, huumehaittojen ehkäisyssä ja hoidossa sekä huumetorjunnassa olennaista on viranomaisten välinen tiivis yhteistyö ja tiedonvaihto. Esimerkiksi jätevesianalyyseistä saatava uusi tieto eri huumeiden levinneisyydestä levitetään välittömästi kaikille oleellisille tahoille. Kansallinen huumausainepoliittinen koordinaatioryhmä seuraa huumetilannetta ja varmistaa poikkipoliittisen yhteistyön sujuvuuden.

Helsingissä 9.1.2017

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula